

23/6	28/6	1/7	3/7	4/7	6/7	7/7	8/7	10/7	13/7	15/7	16/7
1	1	1	1	2	2	1	4	2	1	1	1
met voer											
17/7	18/7	19/7	20/7	24/7	25/7						
1	1	1	1	1	1	ex.					

De jachtopziener van „Ockenrode”, de heer v. d. Kooij, vertelde ons op 16 Juli, dat bij hem was geweest een Duitsch soldaat, die hem een vogel toonde, welke hij bemachtigd had. Hij wilde weten wat dit voor een soort was. De jachtopziener herkende hem direct als een hop; aan zijn verzoek om zich hierover met ons in verbinding te stellen, werd geen gevolg gegeven. De vogel was niet „fit” meer, doch de Duitsche soldaat wilde toch trachten hem in leven te houden.

Later vernamen wij, dat hij na twee dagen gestorven was. Pogingen om de huid in handen te krijgen, bleven vruchteloos.

Wij hebben den jachtopziener een beschrijving laten geven van den vogel. Deze kwam zoo treffend overeen met het vederkleed van het jonge exemplaar, dat voor ons elke twijfel was buitengesloten.

Ten overvloede legden wij hem een serie gekleurde vogelplaten voor, waaruit hij zonder aarzelen de hop aanwees. Bovendien vertelde hij dat hij afgezien van de vele malen, dat hij de oude vogels van vrij dichtbij had waargenomen, eenmaal de oude met 2 jongen had gezien.

Hij naderde behoedzaam en zag hoe de jongen werden gevoed met voedsel, dat op den grond werd verzameld en hij bootste op juiste wijze de alarmroep na, als beschreven in „Limosa”, 16, p. 112.

Deze ontmoeting viel na het gesprek met den Duitschen soldaat, zoodat het paartje minstens 3 jongen had grootgebracht.

Daarmede staat dus wederom voor dit jaar een broedgeval vast voor Westelijk Nederland.

In aansluiting hierop kan nog worden medegedeeld, dat van den heer L. Lippens te Knokke—Le Zoute schriftelijk bericht werd ontvangen, dat de hop dit voorjaar in België „in macht” was teruggekomen en broedde op verschillende nieuwe plaatsen, o.a. te Arendonck-Postel ten Noorden van Turnhout, dichtbij de Nederlandsche grens.

Wanneer hooren wij eens van een broedgeval uit Noord-Brabant?

Oölogische en nidologische mededeelingen, 1944, 1

DOOR

Tsj. Gs. DE VRIES.

Kleine eieren van den zwarten kraai, *Corvus c. corone* L.

Op 9 April 1944 vond ik bij Rotterdam in een klein eikenboompje een nest met één ei, tamelijk donker en iets spitsler dan normaal. Op 13 April bevatte het nest 5 eieren, gemiddeld van zeer geringe grootte, welke waarschijnlijk in onderstaande volgorde gelegd zijn:

- a) $41,9 \times 27,3$ 1,085 g (eerste en donkerste ei)
- b) $39,7 \times 27,6$ 1,065 g
- c) $36,7 \times 27,7$ 0,990 g
- d) $34,8 \times 26,5$ 0,845 g
- e) $33,3 \times 26,3$ 0,760 g (lichtste van kleur en vermoedelijk laatste ei).

Minimum volgens Nederlandsche Vogels: $38,4 \times 26,4$ en 0.936. Alle eieren bevatten dooier.

Ter vergelijking een abnormaal groot ei in het Leidsch museum van 28 April te Eernewoude: $47,1 \times 33$ mm en 1623 mg, bij twee normale eieren. (W. Hellebrekers).

Mijn grootste ei (uit een inlandsch legsel van 5) meet $50,8 \times 30,9$. De overige 4 eieren zijn van normale afmetingen. Mijn kleinste (ook uit een nederlandsch legsel van 5) $37,5 \times 29,4$. De andere 4 eieren blijven alle onder de 40 mm. (de V.).

Cyanistisch, ongevekt ei bij den roek, *Corvus f. frugilegus* L.

Op 11 Mei 1944 kreeg ik uit Rijswijk een lichtblauw, praktisch ongevekt ei ($36,4 \times 25,5$, 0,860 g). Ik vermeld dit, omdat in Ned. Vogels zeer terecht staat opgemerkt: „Het eene ei met een uitgesproken lichtblauwe kleur en weinig vlekken, dat in overigens normaal gekleurde en geteekende Corviden-legsels veel voorkomt, behoort hier tot de uitzonderingen”. Het ei was echter onbevruucht. (W. Hellebrekers).

Abnormale legsels bij de rietgors, *Emberiza sch. schoenicius* (L.)

Op 18 Mei 1944 vond t e n K a t e op het Kampereiland een 7-legsel, dat hij welwillend voor mijn collectie afstond. De Ned. Vogels vermeldt: 4—5, ook wel eens 6 en zéér zelden 7. De zeven eieren zijn positief van één wijfje, hoewel 5 eieren min of meer bebroed waren en twee eieren niet, zodat zij om een of andere reden niet in één serie moeten gelegd zijn.

Van deze soort verzamelde ik ook nog een 6-legsel (13 Mei 1944, Zwartsluis), waarvan twee eieren normaal en vier licht grijsgroen gewolkt, gedeeltelijk ongevekt, gedeeltelijk met een enkel, typisch, zwart adertje.

(W. Hellebrekers).

Van een werkelijk 7-legsel kan dus eigenlijk niet worden gesproken.

Leucistische, ongevekte eieren komen bij de rietgors een enkele maal voor (Ned. Vogels, p. 140). (de V.).

Hoogstaand nest van den grooten gelen kwikstaart, *Motacilla c. cinerea* Tunst.

Ik ontving een 6-legsel, verzameld in Zuid-Limburg in klimop tegen een muur op een hoogte van 5,75 m. Het broeden in muurplanten is meer geconstateerd, doch een dergelijke hoogte lijkt mij vermeldenswaard.

(W. Hellebrekers).

Aantal broedsels bij den gelen kwikstaart, *Motacilla fl. flava* (L.).

Op 26 Juni 1944 zag ik in de Soester Eempolder verschillende gele kwikstaarten met toefen nestmateriaal in de snavel. Misschien hooioogst-slachtoffers, die een nieuw nest bouwden? Of was hier sprake van normale voorbereidingen voor een tweede legsel?

(R. Tolman).

Gezien den vrij laten datum, is de mogelijkheid, dat het inderdaad voorbereidin-

gen voor een tweede broedsel zijn geweest, niet geheel uitgesloten. Dergelijke broedsels zijn echter tot dusver niet met zekerheid geconstateerd. (Ned. Vogels, p. 169: Broedtijd Mei—Juli, wellicht soms twee broedsels). (de V.).

Iets over den nestbouw van den grooten karekiet, *Acrocephalus a. arundinaceus* (L.).

Volgens Hartert (Vögel der Pal. Fauna, I, p. 558) wordt het nest van den grooten karekiet „an 2—4 Rohrhalme¹⁾ befestigt”. Jourdain (Handbook, II, p. 42) en Rey (Eier der Vögel Mittel Eur., p. 173) geven 3—4, Niethammer (Vogelkunde, I, p. 325) zegt: „an mehreren, meist 2—4, aber auch 5 oder 6 Rohrhalmen” en Kleinschmidt (Singvögel der Heimat, p. 61) „An 4 bis 5 starken Rohrhalmen”. Thienemann (Fortpfl. Gesch. der gesammten Vögel, p. 189), Dresser (Eggs of the Birds of Europe, p. 121), van Oort (Ornithol. Neerl., IV, p. 192), Schlegel (Vogels van Nederland, I, p. 61) en van Pelt Lechner (Oöl. Neerl., I, t/o pl. 61) houden zich op de vlakke en spreken van „eenige rietstengels”.

Zelf heb ik heel wat nesten van deze rietzangersoort gevonden, maar het aantal riethalmen, waaraan zij waren opgehangen, schommelde steeds tussen 4 en 9. Vier zijn mij het minst vaak voorgekomen, terwijl 5 en 6 de normale aantallen vormden.

De „Ortstreue” van den grooten karekiet is heel groot en gaat zelfs zóóver, dat hij, indien zijn nest verstoord wordt, dikwijls in de onmiddellijke nabijheid een nieuw gaat bouwen.

Op 3 Juni 1943 vond ik, aan den buiten (water)rand van een breede rietzoom, onder Roodkerk (Fr.) een nest met 5 eieren, die ik, om hun eigenaardige teekening, verzamelde. Toen ik, twee dagen later, toevallig dezelfde plek voorbijvoer, ging ik uit nieuwsgierigheid eens kijken en zag, dat niet alleen op nog geen meter afstand van het oude nest een nieuw werd gebouwd, maar ook, dat het oude voor ongeveer de helft was afgebroken. Weer twee dagen later was het nieuwe nest vrijwel gereed en waren van het oude nog slechts enkele restjes over. En nog 5 dagen verder, den 12den Juni, zat het ♀ te broeden op 4 eieren, die volkomen van hetzelfde type waren als degene, welke ik, 9 dagen tevoren, had meegenomen. De vogel had dus blijkbaar het nieuwe nest gebouwd van de materialen van het, door hem afgebroken oude. Niethammer geeft (l.c.) voor den duur van den nestbouw „rund 5 Tage”. Dat, in het door mij vermelde geval, de zaak in eenigszins korteren tijd (ruim 4 dagen) haar beslag heeft gekregen, komt hoogstwaarschijnlijk doordat de vogel de bouwstoffen onmiddellijk bij de hand had en er dus hoegenaamd geen tijd met zoeken en inzamelen daarvan gemoeid was. (de V.).

Groote legfels bij den rietzanger, *Acrocephalus schoenobaenus* (L.).

Op 4 Juni 1944 vond ik met Kleijn en Simons bij Nieuwkoop een nest met 6 jongen en één ei (tweemaal geteld). Het aantal is vermeldenswaard (Ned. Vogels: héél zelden 7). (W. Hellebrekers).

¹⁾ Er staat inderdaad Rohrhalme. Afgezien van deze grammaticale onjuistheid, lijkt het mij — de grootte en zwaarte van het nest in aanmerking genomen — niet mogelijk om dit afdoende aan 2 rietstengels op te hangen.

Zelf heb ik ook nooit meer dan 6 eieren in één nest gevonden. Den 5den Juni van dit jaar werd mij echter, bij Eernewoude (Fr.), een nest gewezen, dat, in de onmiddellijke nabijheid van een woonschuit, in een pol mattenbies, *Scirpus lacustris* L., was gebouwd en 8 zwaar bebroede eitjes bevatte. De vinder, een betrouwbaar man, deelde mij mede, dat hij het nestje gevonden had toen er nog maar één eitje in lag. Hij had er dagelijks naar gekeken en geconstateerd, dat er, 7 dagen lang, telkens één eitje was bijgekomen. De eieren vertoonden trouwens onderling een zóódanige overeenkomst, dat aan het product van 2 ♀♀ niet behoefte te worden gedacht.

(de V.).

De meeste auteurs (Thienemann, Naumann, Bau, Rey, Hartert, Kleinschmidt, Niethammer, Seebohm, Dresser, Schlegel, van Pelt Lechner, van Oort) geven op, dat het legsel van den rietzanger uit (4) 5—6 eieren bestaat.

Hortling (Ornithologisch Handbok, p. 197) zegt: „Äggen 4—6, sällan 7” en Jourdain (Handbook, Vol. II, p. 57) „Usually 5—6 rarely 7, but 3, 4 and even 8 in north”.

(de V.).

Legsels van 6 eieren bij den braamsluiper, *Sylvia c. curruca* (L.).

Op 15 Mei 1944 verzamelde ik een 6-legsel uit een heg bij Gorssel, O. Ik vermeld dit, omdat m.i. een legsel van 6 eieren van deze soort veel minder algemeen is, dan in de literatuur wordt aangegeven. De Ned. Vogels vermeldt 4—6 zonder meer, Niethammer: „gewöhnlich 5, selten 6 oder nur 4 Eier”, het „Handbook” 4—6, occasionally 3 and 7 on record”. In mijn verzameling waren 3/4 en 6/5 legsels, gedeeltelijk van buitenlandse herkomst en in Leiden 7/4 en 7/5 legsels, doch geen zes-legsels. Het is hier m.i. hetzelfde als met het aantal eieren van b.v. de nachtegaal.

(W. Hellebrekers).

Legsels van 6 eieren komen bij *Sylvia curruca* vaker voor dan H. meent (zie Hartert, Rey, van Pelt Lechner, Kleinschmidt, Seebohm, Thienemann e.a.).

(de V.).

Bodemnest van de zanglijster, *Turdus e. ericetorum* Turt.

Op 7 Mei 1944 vond ik op een buitenplaats bij Rijswijk een nest met 5 eieren plat op den grond (niet tussen boomwortels), de omringende plantengroei was slechts enkele cm hoger. Hoewel de Ned. Vogels dit ook in het algemeen vermeldt, is het mij uit de Nederlandsche literatuur niet bekend.

(W. Hellebrekers).

Bodemnesten van de zanglijster behooren inderdaad tot de zeldzaamheden. (Ned. Vogels, p. 269, Neststand slechts bij uitzondering op den grond).

(de V.).

Vroege broeddatum van de huiszwaluw, *Martula u. urbica* (L.).

Op 27 Mei 1944 constateerde ik in een nest bij Kralingen 3 jongen en één ei. Een abnormaal vroege datum. (De Ned. Vogels: van eind Mei tot in September), vooral nu door het koude voorjaar de meeste vogels zéér laat waren. De oude vogel vloog van het nest.

(W. Hellebrekers).

Inderdaad een opmerkelijk vroege datum.

(de V.).

Late datum voor het ei van den koekoek, *Cuculus c. canorus* L.

Nog op 18 Juli 1944 verzamelde ik op de Nieuwkoopse plassen een geheel versch ei met twee eieren van de kleine karekiet, welke even bebroed

waren. Hoewel het laatst gevonden koekekse van 4 Augustus dateert (mededeling Re y), is toch ook 18 Juli een zeer late datum. Het ei was lichter dan de andere door mij gevonden eieren en doet eenigszins aan de grasmusch denken. (W. Hellebrekers).

Mijn laatste datum is toevallig eveneens 18 Juli (1935, koekeke + $\frac{1}{3}$ rietzanger); koekekse totaal onbebroed, rietzangereieren eenigszins bebroed. (de V.).

Bruine kuikendief (*Circus aeruginosus*) bouwt een nieuw nest boven op het oude.

Het nest van een bruine kuikendief, die 18 Mei 1943 3 eieren had en 21 Mei 4 eieren, kreeg op 25 of 26 Mei last door de hoge waterstand op het Zwarte Meer, K a m p e r e i l a n d. Toen wij op 28 Mei weer bij het nest kwamen, vloog het ♀ er op grote afstand schuw af en bleek het nest te zijn opgehoogd en slechts 1 ei te bevatten; onder de dikke laag van het nieuwe nest lagen echter nog de 4 eerste eieren, die zich thans in mijn collectie bevinden. Het 5e ei lieten wij opzettelijk in het nest om te kunnen nagaan op het ♀ nu nog door zou gaan met leggen. Later bleek het nest echter toch verlaten te zijn. (C. G. B. ten Kate).

Een legsel van 9 eieren bij het woudaapje, *Ixobrychus m. minutus* (L.).

Op 16 Juni 1944 vond H e l l e b r e k e r s aan den Zuidplas bij Nieuwkoop een nest, dat, tusschen manshoog riet en wilgenroosjes, ongeveer $\frac{1}{2}$ m van den waterkant, op den grond was geplaatst en 3 eieren bevatte. Toen wij (H., Dr J u n g e en ik) 10 dagen later nog eens naar het nest gingen kijken, bleken er 6 eieren te zijn bijgekomen. De „waterproef” wees uit, dat 7 van die eieren gelijkmatig waren bebroed, één was bijna- en één nog geheel versch. Het ♀ had dus in 10 dagen 6 eieren gelegd. Ergo met een gemiddelde tusschenruimte van 40 uur. En de vogels waren gaan broeden toen het nest 7 eieren bevatte.

J o u r d a i n, H a r t e r t en R e y (N i e t h a m m e r) geven 9 eieren als uitzondering op.

Eerstgenoemde zegt aangaande de bebroeding (Handbook, Vol. III, p. 154): „Incubation: Normally eggs laid at 1—2 days interval, but observations „needed, occasionally much longer intervals recorded (G. R. M o u n t-„f o r t): begins in most cases with 1st or 2nd egg, but not invariably” en N i e t h a m m e r geeft op (Vogelkunde, II, p. 344): „Eiablage im Ab-„stand von einem Tag oder mehr (Z i m m e r m a n n). Bebrütungsbeginn „teils vom ersten Ei, teils später oder erst nach Vollendung des Geleges „(Z i m m e r m a n n).

Naar mijne ervaring is hier te lande regel, dat de bebroeding begint als het legsel bijna of geheel compleet is. Frappante verschillen in leeftijd bij jongen uit hetzelfde nest zijn mij nimmer opgevallen. Voor mededeelingen daaromtrent houd ik mij echter gaarne aanbevolen. (de V.).

„Samenleggen” van tafeleend, *Aythya ferina* (L.) en meerkoet, *Fulica a. atra* L.

Op 30 Mei vond ik, onder Hardegarijp (Fr.) in een veenplas, midden tusschen hoog riet, een nest van de meerkoet, dat één ei bevatte, hetwelk

van de tafeleend bleek te zijn. Op den plas zwommen drie paartjes van deze eendensoort. Vier dagen later werd bij Eernewoude (Fr.) aan den kant van een klein poeltje, onder een waterwilgje, een meerkoetennest met 2 eieren dezer soort en 3 tafeleendeieren gevonden.

Beide nesten werden helaas (door kraaien, kuikendieven of menschen-fuikenzetters?) uitgehaald. (de V.).

Waterhoentje, *Gallinula chl. choropus* (L.), broedt in een eendenkorf.

Aan de lijst van vogels, die in, voor eenden uitgehangen, z.g. „nestkorven” broeden (zie Limosa, 15, p. 44) moet het waterhoentje worden toegevoegd. Ik vond er dit voorjaar een bij Eernewoude en hoorde daar van een vischer (een zéér betrouwbaar man) dat dergelijke broedgevallen reeds vaker waren geconstateerd. (de V.).

Terugvondsten van in het buitenland
geringde vogels, 18

DOOR

C. G. B. TEN KATE.

Carduelis carduelis — Putter.

Met duitse ring, in Friesland.

Rossitten (?) A 850162, ○ 13 Oct. '32 Tente (Rhld.) bij Wermelskirchen, (51° 8' N, 7° 13' O) + (dood gevonden) 19 Jan. '33, Harlingen. (4)

Muscicapa hypoleuca — Zwartgrauwe vliegenvanger.

Met duitse ring, op Texel.

Helgoland 9032384, ○ (juv.) als doortrekker 5 Sept. '34 Helgoland, + 7/8 Sept. '34, Texel. (2)

Turdus merula — Merel.

Met duitse ring, in Friesland.

Helgoland 7106639, ♀, ○ 19 Oct. '42 als doortrekker op Helgoland, + (dood gevonden) midden Mei '44 te Kleine Geest onder Tietjerk; ring ontvangen van G. Bosch. (t. K.).

Met duitse ring, in Noord-Holland.

Helgoland 7090710, ♀, ○ 18 Nov. '39 als doortrekker op Helgoland, + (dood gevonden) 25 Juni '43, Heemstede; bericht ontvangen van den heer M. Dijkstra, aldaar. (t. K.).

Ardea cinerea — Blauwe reiger.

Duitse, in Noord-Brabant.

Helgoland 229480, ○ juv. 7 Juni '43 Duisburg, Rijnland, + (geschoten) 1 Oct. '43, Oudheusden. (Museum Leiden).

Vanellus vanellus — Kievit.

Noorse, in Friesland.

Stavanger 61165, ○ juv. 28 Mei '42 op Jaeren bij Stavanger, + herfst '42 onder St. Jacobi Parochie; ring ontvangen van G. Bosch. (t. K.).

Met noorse ring, in Friesland.

Stavanger no. ??, ○ datum ? plaats ?, + (gevangen) herfst '42 onder Engwierum; ring verloren geraakt. (meded. G. Bosch).